

1958. Herria, 412 ab. 4. ur.

Marchoan - 12

Yam etjhez maitea,

Ène arjeingo ofizioan ez biziti herratia
lanean, badut Karakula eziteko denbora frango. Bana
horien baldarra batan egiterat, behar bada norbaitek
balia dezazte.

Hona horaz zertaz den: In eskualdunak aspeldi-
ko denboran jukain gure herritik urkum, eta kan ge-
kientan besten peltjero. Eskual Herria berri peltjo
errekarat ari; iduriz indarrez gabetua, ardi golatan
batan gisa, itzulirik berri goiti abiatzeko kalipurik
ere ez!

Badut zombait laster kurruturik, zombait jendean
idegen berri jakirik, eta ere bertek nola keltzen diren
komprentjerat eramate nuz, eta hatjeman ditudanak haude
Denborak gema eta nekezagoak doatzi; eteko manoran
bizirik eta kurtua batian bezela: deuse egin nahia duenak
behar du jarraitu aitzinean doan multoko edo 'peloton'
ari, eta guri thorentan gibelerat geldituzen ari!

Erreusitjeko bi kondizijone: behar da eskolatua eta
gero kapazitate edo jakitate hura abretan ezarri.

Goazen lehenik eskolaz; Eskoletan ikasten da beste
jendet beren bizian eta beren lanaren gootuz ezagutu
dituzten guziak; hitz batez izpirituak da galdutzen,
trebatzen, aberastan; eta alabainan jende batek bere
balioa bere inteligentzian du.

Erranen darotazue. "Behar ere bihi izan dira hola-
horik gabe." Ba gaitzua, bera nahi zindutez ^{bihi} guzuek
lehenago manera beretan? Hontaz compenituko du-
zue aize: Lehenago morapit izan behar zelarik,
oinoz bazuan, orai aldiz otutan. Hontan beren
behar da sosa, beaten otuan juarez haren pagatze, eta
edo baltokotak bere nahi badeu haren erosteko. Gero ha-
ren ibiltzeko gidatzen ikkari, permissa pasatu. Behar-
du edeteari ere kasu egin lehenagoko oinezkuak le-
hoki, laborantzian berdin da; ez gare besten bihi
moldeari jarraituzten ahal leheneko manera beretan;
behar dira khambiatu eta hartako gehiago jakitate behar.

Itmerikanoak hola helduak dira erdi desertu ziren
eremustarik eginak dituzte munduko aberatsenak.
Hontako hatik ez da nate izan behar helduko dela ur-
te pare batez; ez dituzte hot ere hala eginak.

Ez da obra ederren egitea gauza mekea, baltharrik

du galdetuz jenanendu probika bat, eta oroz gainetik segida. Erdaraz deitzen den eta perseverance.

Banago heya gazte horiek ez litazken bada eskola: muthiko ala nekato, epeguan eskolan ibil eta udan bakhantza demboran lanean. Iba^{la}ari dia hemen ere, burhasok sobera jeterik ez dutenen haurrak; eta bada hongo gisa hemen ere frango.

Hemen laborantzako langilek irabazten dute 250 etarik 300 arte hori, hartarik familia hazten dute - 18 urteak antino badabiliza eskolan eta antizket azgina segitzen - familia ederrak badira, eskual Iberian beza bat edo gehiago; bestalde hemen ez dute 'allocations' horietarik batere,

Komparantza tipik bat: lecheria edo beste lan ari diren eskualdunek irabazten baitute 350 etarik goiti, eta gubienek ez gantza haindik berechten! Ez duzea ba nute badela zerbeit falta dugunik gut?

Ume gazteak quaiten dia etmerketarat edo hiriak-
rat. Hori edertsi litake hango irabazi ederrak begiratu,
geroko plantatzeke manera babilikete oso herekin
aise; bera zer gertatzen da? Deya han diren ez-
denstu heyeri juntatzen dira, eta heyer gisako jartzen!

Ez da hortaz harritzeko! Uldu batetik pasamaria
 pass usatitak beren burhasekin eta gero halako le-
 khuetarot jraiten gauza segurra da. Bostakotak
 igortzen dituzte hiriat mun gehienek leun bizkarian
 ezartzeko dirya irabazten baitute; hura eginen zuten
 etchen ere. Halako maneran gehiagotako kasurik gabe
 utziak, fite galtzen dira. Zer nahi dugu gertu zein
 besterik haur herjeri? Jende argitiak eta berthute du-
 nak ere galtzen dira hala dabiltejanak! Ordian ez
 da harritzeko haurrez, Hartako zinduztena ba eginak
 eta haziak?

Sanaz, aipatuko dut hemengoz: Estole utz eta
 lotzen dira lanari. Eta etsemplu bat: nik hemen ar-
 diem ura hartzen dutan arrantchua: Béarnes chi
 batena da. Baden eskual. Iberriko herri handi
 batean - oiharnak eta oro har - bezembat lur eremu
 landetan; treonetan badu Jainkoak dabi zombat so-
 sen baligoa: Baditu ardiak ere. Bere seme batekin
 pazner ibiltzen du etchea langile jilichita batekin.
 Berak hiruetan hazoi urthez goiti; semia hazoita
 lau urtheak artino estoletan ibilia; ari dira lanean
 eta gozetik. Ez ditu nekorek ezagutuko hek langiletarik.

Dembora batez noster seme hura, bethi treona
 arrenatzen ikusten bainuen, mekanizier zombiet
 zela alderat hartu zena etche hartako treonen chu-
 chentzeko. Galdegin naxon beraz, delako mekanizier
 hari, intzuma nucla seme batekin pazuer ari zela
 hanga nagusia; aita bethi lanian ari eta semea ez
 nucla batere ikusten. Zer ari zen bada tura? beran
 zautan ari zela ba semea beriarri!

Juanden udan ekhaimetik buruilaret lauztzen hiru
 'battuse-liuse' ogi, do, garagar jaiten ari, brenetan
 dena: ardura bazen zerbeit hautsirik eta karek chu-
 chendurik berriaz abiatu behar. Eguerdi jin eta lan-
 gileak beren tenorean jaterat; nagusiak bazkaria
 utzirik tresna chuchendu artimo! Jiteak finitu zuztela
 rik buruilcan; erran zautan gaztiak, ekhainez geroz
 bazkaldur zela hiru lau orenetan eguerditan baino
 usnago.

Estuak Iberian itxasi dutena eskolatzen ari diren
 gazte batzuz: Kribata joimian eta estuak churi,
 jaun erdi eta andere haundi; segur bazakite nor
 diren edo noster segurik, bera galdia dute beren ber-
 thutetan lehena: laneko jitea! Beren eskolak finitu

61

eta ahol badute harroa hulego zoinbeitan 'planka'
zoinbeitan, egin ahala lan guti egin ez egiteko; lotzeko
orde haziak dituen eskul 'berriko buraren altokatzet-
ari eta hango lizi moldearen hotez, cari. Ez dugue
ba uste, urhunchago erten onena, lagungile guti zerbeit
falta?

Bilduma hunk ez du manera handirik, gauzen
ontsa erraiteko ez baitut jiterik; bera segur nuz
komprentitako mutela, hitz erdiz hartzen dugu nehi
dugularik, ezen abilek dira eskualdunak.

Eta orai artean egin dituan li galde horien arapostu
: Gut falta duguna gure jite hunk horien balietzeko
eta obratzeko : borondate puehla bat eta haren altok-
gari den fedea! 'Hori bagindur, ez ginduke pa-
rerik etmerikantetan ere!

Pottolo